

۱۸۰۴۸۹۶

به نام خدا

بیتی که گشاده شد در آن کو

(خوانش و گزینۀ غزل‌ها و رباعیات مولانا)

رضا روزبهانی

نشر داستان

نشر داستان

تهران - صندوق پستی ۱۳۱۴۵/۳۱۶

Email: Nashredastan@yahoo.com

۶۶۹۲۸۳۱۶ - ۰۹۱۲۴۲۱۴۵۸۹

سرشناسه: مولوی، جلال‌الدین محمد بن محمد، ۶۰۴-۷۲۲ ق. Jalaloddin Mohammad Mowlavi

ibn-e Mohammad, ۱۲۰۷-۱۲۷۳

عنوان قرارداد: کلیات، برگزیده

عنوان: پدیدآور: بیت‌ی که گشاده شد در آن کو (خوانش و گزینۀ غزل‌ها و رباعیات مولانا) / رضا روزبهانی

مشخصات نشر: تهران: نشر داستان، ۱۳۹۶.

مشخصات ظاهری: ۱۴۶ ص: ۹/۵ × ۱۹ س.م.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۳۸۲-۹۸۰۰

وضعیت فهرست نویسی: فیا

موضوع: شعر فارسی - قرن ۷ ق.

موضوع: Persian poetry ۱۲th century

شناسه: روزبهانی، رضا، ۱۳۵۶ - گردآورنده

رشته بندی ک.ره: IR ۱۹/۵۲۱ ۱۳۹۶

تاریخ: ۳۱/۱/۱۳۸۸

شماره ک.شناسی ملی: ۳۷۴۱۱۸۸

بیتی که گشاده شد در آن کو

(خوانش و گزینۀ غزل‌ها و رباعیات مولانا)

رضا روزبهانی

چاپ اول: ۱۳۹۶

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

شابک: ۹-۶۰۰-۸۳۸۲-۹۸۰۰

فهرست:

مقدمه/۵

دذتر غزل ها: دیده شود حال من ار.../۹

دفتر رباعی ها: گفتا به کدام بیت.../۱۲۷

www.ketab.ir

سیلابی ست که بستر را بر می‌آشوبد، یا قله‌های
 آسمان خراشی که نسیم کند دیرگذر را به صلابت
 نویش سیلی می‌زند. آتشی که در خرمن مولانا
 افتاده. طوفانی که دیوان را گذشته و نگذاشته.
 کابوسی که شمس را به جنون کشانده و اما بعد...

آن چه در این گزینه مورد نظر بنده بوده جنون
 شاعرانه است که در بسیاری شعرهای مولانا
 می‌توان دید و ایزد را در بالاترین حدود ادبیات
 جهان نشانده. همانی که در صورت و درون برخی
 شعرهای دیوان کبیر تماشایی ست. در زبان و نحو
 زبان، احساس، تصاویر و شکل تصویب بازی مولف،
 در فضا سازی و فرم، در تکنیک و محتوا همه در
 بی‌چونی و "آن" شطاحانه مولف رخ داده. یعنی
 چیزی که جوهره اصلی شعر است و به تلقی مدرن
 و معاصر از شعر خیلی نزدیک است. شعرهایی که
 در آن‌ها پی‌رنگ بعضی جریان‌ها و مکاتب هنری
 مدرن را می‌توان دید. آن‌هایی که نشانه‌های
 روشنی از جریان سیال ذهن، سوررئالیسم، فرم و
 بسیاری تکنیک‌های مدرن و پسامدرن دارند. اگر

همه آگاهی‌مان را از ابعاد مختلف شخصیت مولوی کناری بگذاریم و صرفاً با مولف شعرهای این گزینه مواجهه داشته باشیم، او را عالم‌ترین شخص به اصل و جوهرهٔ زبان خواهیم دید و نیز مهیب‌ترین نوآور زبان شعری. مساله هم دقیقاً این است که فارغ از همهٔ معنویت و وجه اندیشمندانهٔ شخصیت او، تمامی اتفاقات این شعرها در زبان افتاده. به عبارت روشن‌تر جریان هوشمندانهٔ خود زبان با دست آفرینش این متون و بلکه دگرگونی و وهم‌اندیشی مولف شده. این حیات حی زبان بوده که معناها را، عکس‌گری واداشته. و بعدتر...

از زمانی که کار اصلی این گزینش را شروع کرده‌ام یعنی از حدود سال ۱۳۸۳ تا اکنون (شهریور ۱۳۹۵)، نزدیک به تمام گزیده‌هایی را که از غزلیات شمس منتشر شده خوانده‌ام؛ تقریباً در تمام آن‌ها صرفاً شورانگیزی و وجه سماعی شعر مولانا ملاحظه شده؛ گونه‌ای سلیقه‌ورزی که بنده اکیدا از آن پرسیز کرده‌ام. این کتاب در واقع جز گزینۀ رباعی‌ها خوانش مدرنی از بهترین غزل‌های مولانا ست. خوانشی که منهای ذوق شخصی بنده بر زیبایی‌شناسی شاعری بنا نهاده شده که می‌بایست چیزی همین حول و حوش سدهٔ چهارده

بیتی که گشاده شد در آن کو ۷/

هجری می‌زید. این جسارتی بوده که بنده به پشتوانه سه دهه هم‌زیستی با همو به آن مبادرت کرده‌ام. در حقیقت گزینه‌ای که در این جا پیش روی شماست بر جنون‌مندی و وهم‌اندیشی مولانا در دو محور اصلی تمرکز دارد:

۱. اتفاقاتی که در زبان افتاده ۲. فضاسازی‌ها، فرم و تکنیک

اگرچه ناظر کم‌شمار بودن تعداد غزل‌ها بررسی دست‌کارها و دست‌اندازی‌های من کار زیاد دشواری نیست اما عمدتاً در چند محور صورت گرفته:

۱. حذف ابیات و مضرع ۲. جا به جایی ابیات
 ۳. حذف یا تغییر کلمات ۴. ادغام دو غزل
 - مشابه (در یک مورد) ۵. جرایم تقطیع صوری
 - شعر ۶ برجسته‌سازی کلمات و ترکیبات یا
 - جملات و سطرها ۷. شکل تدوین غزل‌ها که
 - در آن از تدوین الفبایی به خاطر تدوین مازن
- کتاب پرهیز شده.

اشاره دیگر: از نقطه‌گذاری تمامی شعرهای این مجموعه پرهیز کرده‌ام تا مانع تاویل‌پذیری و خوانش‌های متنوع شعرها نشود. با این حال برای سهولت خواندن، در مواقعی از اعراب‌گذاری استفاده شده.

همچنین: در بخش غزل‌ها بی که مرزبندی و فصل‌بندی مشخصی وجود داشته باشد، بعد از قطعه "دیباچه"، حرکت از سمت شعرهایی که در آن‌ها روی‌کردهای زبانی برجسته‌تر است به سمت شعرهایی که اتفاقات فرمیک و فضاسازی اهمیت بیشتری دارد و نهایتاً تا شعر سلام جریان پیدا کرده. رباعی‌ها نیز به صورت ترتیب الفبایی آخرین حرف قافیه یا ردیف، در اولویت پس‌الفبایی کردن بر اساس اولین حرفِ مصرعِ اول، آمده‌اند.

در رباعی‌ها نیز در مواردی با دست‌اندازی‌های محدود من مواجه خواهیم شد. در نهایت ذکر این نکته نیز الزامی است که شعرها از نسخه انتشارات امیرکبیر (چاپ سوم: ۱۳۴۵)، با نگاهی به بسیاری چاپ‌های دیگر (از جمله نسخه چاپ عکسی مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران و نسخ چاپ هند) انتخاب شده‌اند.

رضا روزبهانی - ۱۳۹۷/۲۷ - خورشیدی